Kęstutis Katalynas

ARCHEOLOGINIAI TYRIMAI VILNIUJE M. GORKIO GATVĖS NR. 66, 68

M. Gorkio g. Nr. 66, 68 - tai kompleksas XV-XIX a. pastatų, supančių du siaurus, ilgus kiemus. Šie pastatai minimi 1576 m. dokumente. Tuo metu komplekso P dalis (M. Gorkio g. Nr. 68) vadinta Mažąja gildija. Šis senamiesčio kvartalas anksčiau netyrinėtas. 1976 m. ir 1984 m. kastuose geologiniuose šurfuose užfiksuotas iki 2,8 m storio kultūrinis sluoksnis. Minėto komplekso restauravimo projekte buvo numatyta kiemuose kloti inžinerines komunikacijas. Restauruojant pastatus, mechanizuotai nukasta ir išvežta didesnė dalis P kieme buvusio XVII a. kultūrinio sluoksnio bei vėlesni sluoksniai. 1986 m. išilgai P kiemo ekskavatoriumi iškasta apie 3 m gylio tranšėja. Tų pačių metų spalio ir lapkričio mėn. buvo pradėti tyrinėti kultūrinio sluoksnio likučiai į P nuo tranšėjos. 1987 m. PRPI ištyrė abiejų kiemų išlikusią dalį (118 m^2).

Pietinio kiemo PR dalyje, apie 12 m^2 plote, išlikęs ankstyviausias kultūrinis sluoksnis (18-25 cm storio, šviesiai pilkas smėlingas), kuriame aptikta gyvulių kaulų ir smulkių žiestos neglazūruotos keramikos fragmentų. Pagal keramiką sluoksnis datuotinas XIV a. pabaiga - XV a. pradžia. Jis apardytas, kasant griovį P (ankstyviausio) mūrinio korpuso pamatams. Du vėlesni sluoksniai (apatinis - 30-35 cm storio, juodos žemės su degėsiais bei viršutinis, 23-25 cm storio) supilti prie P korpuso sienos remontuojant ar statant kitus pastatus. Sluoksniuose gausu plytgalių, kalkių skiedinio gabalų, gyvulių kaulų, žiestų indų (dalis jų glazūruoti) bei tiglių šukių, puodyninių ir dubeninių koklių fragmentų, vario (?) šlako ir geležies gargažių. Aptiktas geležinis įtveriamasis lanko strėlės antgalis rombine plunksna. Radiniai datuotini XV a. - XVI a. pradžia.

Pietinio kiemo V dalyje apatinį kultūrinį sluoksnį

suardė inžinerinės komunikacijos. Ties kiemo viduriu, prie P korpuso sienos, išlikęs griovys pamatams, virš kurio buvo iki 45-60 cm storio griuvenų sluoksnio likučiai. Jame aptikta plokštinių XVI a. pabaigos - XVII a. vidurio koklių. Sluoksnis veikiausiai susiformavęs XVII a. trečiame ketvirtyje, remontuojant per karą nukentėjusius pastatus.

Š kieme nesuardytas kultūrinis sluoksnis aptiktas tik R dalyje, apie 25 m^2 dydžio plote. Tai 20-35 cm storio tamsiai pilkos žemės sluoksnis su gyvulių kaulais, žiestos keramikos fragmentais, geležies gargažėmis. Sluoksnis datuotinas XV a. - XVI a. pradžia. Po juo, nejudintame smėlyje, aptikti R-V kryptimi stovėjusio pastato apatinio rąstų vainiko pėdsakai (pastato dydžio nustatyti nepavyko) bei 1,1x1,2 m dydžio, iki 1 m gylio šiukšlių duobė, taip pat keletas mažesnių neaiškios paskirties duobių ir stulpaviečių.

Vėlesnis kultūrinis sluoksnis suardytas įvairių statybų.

Šalia P korpuso aptiktas XV a. pradžios mūrinis sanitarinio mazgo bunkeris bei pirminių (vėliau rekonstruotų) rūsio laiptinių likučiai. Šiaurinio kiemo V dalyje rastos XVI a. pradžios pastato (nugriauto veikiausiai XVI-XVII a. ribose) mūrinio rūsio liekanos.

Albertas Lisanka

VILNIAUS ŽEMUTINĖS PILIES ARSENALO TERITORIJOS TYRIMAI

Atstatant ir pritaikant Lietuvos TSR istorijos ir etnografijos muziejui Vilniaus Žemutinės pilies arsenalo Š ir V korpusus, 1986-1987 m. PRPI jų teritorijoje atliko architektūrinius-archeologinius tyrimus. Įvairiose arsenalo korpusų vietose ištirtas apie 516 m^2 plotas, vietomis aptiktas iki 5 m storio kultūrinis sluoksnis.